

JENAPLAN KINDCENTRUM

DE PEPPELS / DE CANADAS

SCHOOLPAN 2024–2029

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1. Hier staan we voor	5
HOOFDSTUK 2. Hoe doen we dat?	11
HOOFDSTUK 3. Personeelsbeleid	29
HOOFDSTUK 4. Kwaliteitszorg	35
HOOFDSTUK 5. Ambities	41
HOOFDSTUK 6. Strategisch Beleidsplan	47
Referenties	61

The page features several decorative elements: a small blue circle in the top left, a large yellow circle in the top center, and a partial orange circle in the top right. A horizontal rainbow-colored line with a wavy edge spans across the page, positioned above and below the main title. The title itself is in a bold, purple, sans-serif font. Below the title, another identical rainbow-colored wavy line is present. The lower half of the page is decorated with a pink circle and a yellow circle overlapping on the left, a blue circle on the right, a large green circle on the right, and a large purple circle at the bottom center.

HOOFDSTUK 1

**Hier staan
we voor**

INLEIDING

De missie, visie, kernwaarden en ambitie verwoorden hoe we de maatschappelijke opdracht, die het bestuur heeft gekregen vanuit de Wet Primair Onderwijs, interpreteren en hoe we dat inhoud- en vorm willen geven. Deze zijn richtinggevend en laten zien dat er veel waarde wordt gehecht aan de drie kernfuncties van het primair onderwijs: kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming.

Hieronder staan de missie, visie, kernwaarden en ambitie beschreven. We gaan ervan uit dat deze prikkelend zijn en tot nadenken en handelen aanzetten. Tegelijk denken we dat de missie, visie en ambitie voldoende voor zichzelf spreken, maar dat de kernwaarden wat meer toelichting behoeven. Die toelichting volgt verderop in dit hoofdstuk.

MISSIE

We dragen er zorg voor dat de kinderen in een veilige omgeving uitgerust worden om een betrokken mens te zijn. We hebben als doel dat de kinderen zichzelf, vanuit al hun talenten, kunnen ontdekken, ten volle kunnen ontwikkelen en anderen kunnen steunen en sterken. De kinderen leren verantwoordelijkheid te nemen en een positieve bijdrage te leveren aan de huidige en toekomstige maatschappij en het milieu.

VISIE

Onze schoolsamenleving krijgt vorm vanuit het Jenaplanconcept. We zijn verwonderd door wat we meemaken, nieuwsgierig om te ontdekken en gemotiveerd om te onderzoeken. We leren, zoveel mogelijk in levensechte situaties en in onderlinge samenhang, kennis en vaardigheden aan die we nu en in de toekomst kunnen gebruiken om een waardevolle bijdrage aan onze maatschappij te leveren. Dit doen we door kinderen verantwoordelijkheid te geven waar het kan en structuur te bieden waar het moet. De kinderen ontwikkelen zich vanuit de sociale context van de groep. We gaan uit van verschillen en proberen ieders talent aan te spreken. Het leren wordt zowel door de stamgroepleider als door de kinderen geïnitieerd, inhoud- en vormgegeven. We trekken op met ouders, die een belangrijk deel van onze school zijn.

KERNWAARDEN

- Betrokken
- Verantwoordelijk
- Zinzoekend
- Sociaal

KORTE TOELICHTING OP DE KERNWAARDEN

Betrokken

De vier kernwaarden (betrokken, verantwoordelijk, zinzoekend en sociaal) zijn evenwaardig, maar de volgorde is niet willekeurig. We gaan ervan uit dat betrokkenheid nodig is om de andere kernwaarden voldoende diepgang te geven. Een betrokken kind, een betrokken stamgroepleider, onderwijsassistent, IB-er, administratief medewerker, conciërge, directielid of bestuurder en ouder is fundamenteel om verantwoordelijk, zinzoekend en sociaal bezig te zijn. Tegelijk zorgen verantwoordelijkheid, zinzoekend en sociaal zijn ervoor dat de betrokkenheid vergroot wordt. Er is dus sprake van wederkerigheid.

Betrokken heeft meerdere betekenissen. Een mensenkind kan betrokken zijn bij het wel en wee van anderen, zowel in als buiten de school: sociaal betrokken zijn. Maar het kan ook betrokken zijn bij ontwikkelingen in of vraagstukken uit de samenleving: maatschappelijk betrokken zijn. Ten slotte kan het betrokken zijn bij onze school. Al die vormen van betrokkenheid helpen de kinderen bij hun groei en ontwikkeling en stellen hen in staat om een waardevolle bijdrage te leveren aan de (school)samenleving. Al die vormen helpen het personeel van de school om een uitdagende en inspirerende leeromgeving voor de kinderen te creëren.

Verantwoordelijk

Onder verantwoordelijk verstaan we ook weer verschillende vormen. Een mens en dus ook een kind, is verantwoordelijk voor het eigen denken en handelen: zelfverantwoordelijk. Natuurlijk kan van een kind niet verwacht worden dat het dezelfde zelfverantwoording neemt en kan dragen als een volwassene, maar een kind kan heel goed oefenen met verantwoordelijkheid nemen voor de eigen werkhouding, ijver en inzet of het eigen gedrag naar anderen. Op die manier helpt zelfverantwoordelijkheid het kind de eigen talenten te ontdekken en ontwikkelen. Het gesprek daarover voeren we dan ook voortdurend met de kinderen.

Verwant hieraan is de verantwoordelijkheid van de (stam)groep. De kinderen en de stamgroepleider hebben een gezamenlijke en gedeelde verantwoordelijkheid voor een veilig leer- en leefklimaat in de stamgroep. De gelijkwaardigheid van elk lid van de stamgroep speelt daarin een belangrijke rol.

Verantwoordelijkheid heeft ook betrekking op meer maatschappelijke contexten, bijvoorbeeld ten aanzien van milieu of sociale vraagstukken als kinderarbeid of gendergelijkheid. Dit heeft ook te maken met burgerschap en het functioneren in de samenleving als volwaardig mensenkind.

Zinzoekend

Verwondering en nieuwsgierigheid zijn belangrijke startpunten om te gaan ontdekken, te zoeken en te leren. Bij dat zoeken en leren komt onvermijdelijk de vraag naar de zin ervan op: Waarom leren we de dingen die we leren? Waarom doen we de dingen die we doen? Waar mogelijk doen we dat in levensechte situaties, zodat het leren geen schoolse taak is, maar bijdraagt aan persoonlijk en maatschappelijk bewustzijn. We stellen ook existentiële vragen in filosofische zin, waarin gezocht wordt naar meer zingeving van soms complexe vraagstukken (oorlog/vrede/racisme/bestaanszekerheid/religie et cetera) of persoonlijke ervaringen en emoties (verlies/vreugde/verdriet et cetera).

Sociaal

Onder sociaal verstaan we hoe we omgaan met de ander. Jenaplan kenmerkt zich door 'samen', wat tot uiting komt in de kernactiviteiten: samen leren, samen spreken, samen spelen, samen vieren. Die omgang met de ander, zowel in de nabije omgeving (stamgroep, school) als verder weg (kinderen in andere landen), is belangrijk om een goed burger te worden.

Waarden als gelijkwaardigheid en vaardigheden als samenwerken, helpen, zorg dragen, samen beslissingen nemen, samen spelen en samen vieren, spelen daarbij een cruciale rol. Dat sociaal samenleven draagt bij aan de leef- en leergemeenschap die we als school willen zijn.

HOOFDSTUK 2

**Hoe doen
we dat?**

INLEIDING

Jenaplan is geen vaststaand concept. Scholen geven dat op hun eigen manier inhoud en vorm. In dit stuk geven we aan hoe we dat op de Peppels/de Canadas doen. We leggen eerst uit hoe we het concept interpreteren, vanuit onze missie, visie, kernwaarden en ambitie. Daarna lichten we toe hoe we dit in de dagelijkse schoolpraktijk uitvoeren.

JENAPLAN ALS PEDAGOGISCH–DIDACTISCH CONCEPT

In onze missie geven we aan dat kinderen zichzelf kunnen ontdekken, ten volle kunnen ontwikkelen en anderen kunnen steunen en sterken. We streven naar een sterk pedagogisch-didactisch klimaat, waarin we het kind uitdagend en stimulerend. Daarvoor haken we aan op maatschappelijke ontwikkelingen en werken we ervaringsgericht. Er is veel aandacht voor het proces van leren van en door de kinderen (Velthausz, Winters 2015; Both, 1997). Hieronder werken we die domeinen kort uit.

Pedagogisch-didactisch klimaat

Met een positief pedagogisch-didactisch klimaat bedoelen we een veilige omgeving, waarin de kinderen gezien en gehoord worden. Zo kan het kind openstaan voor zelfontplooiing. Stamgroepleiders dragen bij aan een positief pedagogisch-didactisch klimaat door het hebben van realistische verwachtingen, het bieden van structuur en het geven van feedback (Klooster, Omloo, 2020). Dat doen we door dicht bij elk kind te staan en in de groep de rust, regels en regelmaat te bewaken. Op die manier kunnen kinderen individueel groeien en leren ze om met elkaar te leren en te leven. We noemen dat een menselijk, professioneel klimaat (Both, 1997).

Het kind benaderen we holistisch en we stimuleren de brede ontwikkeling van het kind. We kijken dus verder dan enkel de ontwikkeling van de cognitieve kennis en vaardigheden. Het gaat ook om de sociaal-emotionele vaardigheden van het kind. We gaan ervan uit dat het welbevinden van het kind cruciaal is om tot ontwikkeling te komen op cognitief en sociaal-emotioneel gebied en hebben daarom aandacht voor het kind als geheel: eerst zal het kind gezien en gehoord moeten worden en zal het zich veilig moeten voelen. Dat sluit aan bij het onderzoek van McKinsey & Company (2020) dat laat zien dat het pedagogisch-didactisch klimaat, waarin personeel en kinderen gestimuleerd worden het beste uit zichzelf te halen, een van de belangrijkste factoren is om hoge verwachtingen waar te maken.

Het kind stimuleren en uitdagen om zichzelf te ontwikkelen

Om het kind uit te dagen, moet het kind gemotiveerd en geënthousiasmeerd worden. Marzano noemt dat de 1e dimensie van leren (Marzano, Miedema, 2012). We doen dat bijvoorbeeld door verwondering (Mensenkinderen, nr. 176, 2022). We brengen kinderen in contact met een voorwerp, een gebeurtenis of een prikkelend probleem, waardoor er bij hen cognitieve wrijving (Havekes, 2015) ontstaat: ze gaan vragen stellen, willen weten hoe iets zit. Dat is het beginpunt van het verwerven van nieuwe kennis en vaardigheden.

Als het gaat om het leren van nieuwe kennis en vaardigheden is een effectieve instructie belangrijk. Het helpt kinderen om (complexe) kennis en vaardigheden in (deel)stappen aan te leren en zich eigen te maken. Als stamgroepleider heb je de rol van vakinhoudelijk en didactisch expert en geef je uitvoering aan de principes van instructie (Rosenshine, 2012). Het verzorgen van een effectieve instructie speelt vooral een rol bij de kernvakken taal, rekenen en lezen.

Een tweede manier waarop kinderen nieuwe kennis en vaardigheden leren is door zelf die kennis en vaardigheden te construeren (sociaal-constructivisme). Alleen of in kleine groepjes werken kinderen aan hun eigen vragen, kennis en vaardigheden. De kinderen nemen dan meer verantwoordelijkheid voor hun eigen leren. De driejarige stamgroep helpt hierbij: kinderen kunnen elkaar helpen, bijvoorbeeld als een kind verder is of een bepaald talent heeft. Als stamgroepleider ben je vooral procesbegeleider. Je moet ervoor zorgen dat het leren past in de zone van naaste ontwikkeling (Vygotschky). Dat doe je bijvoorbeeld door de kinderen te helpen om goede informatie te vinden of om kinderen te begeleiden in hoe ze een vraag of probleem kunnen aanpakken. Deze vorm van didactiek past bijvoorbeeld bij wereldoriëntatie, creatieve vakken, burgerschap en digitale geletterdheid.

In alle gevallen moet je er als stamgroepleider voor zorgen dat de nieuwe kennis en vaardigheden worden verankerd. Dat doen we door die nieuwe kennis en vaardigheden te koppelen aan bestaande kennis en vaardigheden (Donovan, Bransford, 2005). Alleen dan kan er sprake zijn van het beklijven van de nieuwe kennis en vaardigheden.

Bij het leren van nieuwe sociaal-emotionele kennis en vaardigheden heeft de stamgroepleider twee belangrijke rollen: ervoor zorgen dat kinderen zich houden aan de afspraken, regels en gewoonten en daarnaast een kind helpen te reflecteren op het eigen denken en handelen. Dat doen we vooral in één-op-één gesprekken en kringgesprekken. De driejarige stamgroep speelt hier een positieve rol. Als jongste, middelste en oudste leren de kinderen rekening te houden met elkaar, andere leeftijden, talenten of culturele achtergrond. Ze leren dat niet iedereen hetzelfde is, maar wel gelijkwaardig.

De school en maatschappelijke ontwikkelingen

We willen een school zijn waar je leert samenleven. De school is een plek waar je wordt voorbereid op de samenleving en tegelijk is het de samenleving zelf.

We willen de kinderen voorbereiden op een samenleving. Een samenleving die we nu nog niet kennen. Dat vraagt dat we openstaan voor verandering en dat we flexibel denken en handelen stimuleren. Dit sluit nauw aan bij het stimuleren en uitdagen van het kind om zichzelf te ontwikkelen en vraagt om een open, professionele cultuur van de stamgroepleiders en de hele organisatie (Vethausz, Winters, 2015).

Maatschappelijke ontwikkelingen hebben invloed op de school. Denk bijvoorbeeld aan een grote ramp of belangrijk sportfestijn of aan de ontwikkeling naar een meer multiculturele samenleving. Ook kleinere gebeurtenissen, zoals een kind dat na een verhuizing in de klas komt, hebben invloed op ons onderwijs. We willen die maatschappelijke ontwikkelingen nadrukkelijk deel laten zijn van ons onderwijs. Op die manier wordt de school deel van de samenleving zelf.

Ervaringsgericht onderwijs

We vinden het belangrijk dat kinderen betrokken zijn bij de maatschappij en dat er een relatie is tussen het leren en de gevoelens van het kind (Both, 1997). Zoals al genoemd vinden we het belangrijk dat we maatschappelijke ontwikkelingen betrekken in ons onderwijs. Dat zorgt ook voor motivatie bij de kinderen. Daarnaast zien we het kind als een volwaardig mens. Dat vraagt om affectie, warmte en tederheid, maar ook om duidelijkheid en het ervaren van succes door het kind. Als stamgroepleider zorgen we voor emotionele betrokkenheid, voor verbondenheid met de te leren kennis en vaardigheden, met andere mensen en met de samenleving (Both, 1997). Dat doen we door onderwerpen te kiezen of door kinderen te laten kiezen, die zowel aansluiten bij de maatschappelijke ontwikkelingen als bij de kinderen.

Procesgericht werken

Kinderen maken voortdurend prachtige producten, of dat nu tien goed gemaakte sommen zijn, 100 correct geschreven woorden of een werkstuk, boekverslag, presentatie of creatieve producten als tekeningen, dansuitvoeringen of nog iets anders. Kinderen zijn vaak gemotiveerd om aan een product te werken. Bij succes krijgen ze complimenten en kan het op de koelkast geplakt worden. Die producten zijn dus belangrijk en in het ontwerp van ons Jenaplanonderwijs moet er goed nagedacht worden over passende, uitdagende producten en hoe de kinderen die kunnen presenteren (voor zichzelf en aan anderen).

We beseffen terdege dat het leren al in het stadium daarvoor plaatsvindt: tijdens het proces van het maken van een product. In ons onderwijs hebben we veel aandacht

voor dat proces. Dat vraagt van stamgroepleiders om zicht te hebben op dat proces en om op dat proces met het kind te reflecteren. Die reflectie is belangrijk om de kennis en vaardigheden te verankeren en om ervoor te zorgen dat die kennis en vaardigheden flexibel kunnen worden ingezet. Ook de eerdergenoemde maatschappelijke betrokkenheid en ervaringsgericht leren hangen hiermee samen. De stamgroepleider moet in staat zijn om dergelijke reflectiegesprekken met de groep en met individuele kinderen te voeren.

AANDACHT VOOR DE BREDE ONTWIKKELING VAN HET KIND

Kinderen groeien holistisch. Niet alleen de cognitieve prestaties bepalen het succes van de ontwikkeling van kinderen. Ook hun persoonlijke, sociale, culturele en creatieve groei zijn essentieel om onze missie vorm te geven. Dit doen we door ons onderwijs te richten op de brede ontwikkeling van het kind. De hele mens krijgt in ons onderwijs aandacht: het hoofd, het hart en de handen. In de vormgeving van ons onderwijs maken we daarom gebruik van de essenties zoals beschreven in het Jenaplanconcept: ondernemen, plannen, samenwerken, creëren, presenteren, reflecteren, verantwoorden, zorgen voor, communiceren, respecteren. Zo krijgen de kinderen in ons onderwijs alle kansen om hun talenten te ontwikkelen.

Om de brede ontwikkeling van kinderen zo goed mogelijk te voeden besteden we in ons onderwijs, naast de kernvakken taal, rekenen en lezen, veel aandacht aan wereldoriëntatie, persoonlijke ontwikkeling en sociaal-emotionele ontwikkeling. Hierin integreren we creatieve en kunstzinnige vorming, betrokkenheid bij natuur en milieu en technische en wetenschappelijke vaardigheden.

Aandacht voor de persoonlijke en sociaal-emotionele ontwikkeling

Persoonlijke en sociaal-emotionele ontwikkeling is een belangrijk doel van ons onderwijs. Immers is onze missie dat kinderen zichzelf kunnen ontdekken en ten volle kunnen ontwikkelen. De aandacht voor de persoonlijke en sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind zit dan ook in ons hele onderwijs verweven en sluit naadloos aan bij onze visie op een brede ontwikkeling van kinderen. Persoonlijke ontwikkeling is bij ons gericht op het vormen van een zelfbewuste, zelfstandige en sociale persoonlijkheid, die actief en verantwoordelijk kan deelnemen aan en betrokken is bij de samenleving. Sociaal-emotionele ontwikkeling gaat over de afstemming tussen de eigen ik en de ander. Het gaat om het herkennen, begrijpen en reguleren van emoties en het opbouwen en onderhouden van relaties. We bieden een rijke leeromgeving aan, waarin de vier basisactiviteiten continu herhaald worden: gesprek, spel, werk en viering. Deze basisactiviteiten geven inhoud aan de persoonlijke en sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Want hoe verhoudt het kind zich tot zichzelf,

een ander, de wereld om hen heen en hoe draagt het kind bij aan de verzorging van het schoolmateriaal, het lokaal en het gebouw?

Aandacht voor kunst en cultuur

Door middel van kunst en cultuur krijgen de kinderen de kans en worden zij aangemoedigd om hun creativiteit te uiten en hun verbeeldingskracht te ontwikkelen. Dit is belangrijk, omdat het helpt bij het stimuleren van kritisch denken, probleemoplossend vermogen en emotionele intelligentie (Smith, 2021). Kinderen krijgen de kans om te schilderen, te tekenen, muziek te maken, te acteren en zich in andere creatieve uitingen te verdiepen, waardoor ze leren om zichzelf op een unieke en expressieve manier uit te drukken. Zoals beschreven in ons Beleidsplan Kunst en Cultuur (2021) zien we de kunstdisciplines niet als aparte vakken, maar integreren deze in de thema's van wereldoriëntatie. Welke disciplines er aan bod komen in een thema is afhankelijk van het onderwerp, maar in de driejaarlijkse cyclus van de thema's komen alle disciplines minstens één keer aan bod. Hiernaast gaan we ook graag op pad, een voorstelling bekijken of naar een museum toe.

Aandacht voor natuur en milieu

Kinderen worden bij ons bewust gemaakt van hun natuurlijke omgeving en het milieu. We gaan samen met de kinderen de natuur ontdekken en verkennen. De betrokkenheid bij de natuur helpt kinderen dit meer te waarderen. Ze leren over duurzaamheid, ecologie en biodiversiteit, wat hen bewust maakt van de waarde van onze natuurlijke omgeving en hoe ze er verantwoordelijk mee om kunnen gaan. Dit doen we in thema's, zoals bijvoorbeeld het thema *Paddenstoelen* in de bovenbouw of *Het is koud* in de onderbouw. Hiernaast gaan we ook vier keer per jaar mee op een excursie met IVN. Ook kiezen we er in ons onderwijs geregeld voor om met de kinderen naar het bos te gaan om daar een spel of les te doen.

Aandacht voor wetenschap en techniek

Kinderen worden in onze school aangemoedigd om nieuwsgierig te zijn en te experimenteren. Minstens één keer per jaar staat een thema in het teken van ontwerpend en onderzoekend leren. Tijdens deze thema's leren kinderen over technologische en digitale ontwikkelingen, bouwen ze prototypes en lossen ze problemen op. We maken steeds vaker gebruik van technische en digitale hulpmiddelen. Deze vaardigheden zijn van groot belang in de moderne wereld, waar technologie een belangrijk aandeel heeft in ons dagelijks leven.

De rol van de stamgroepleider

Deze brede benadering van de ontwikkeling van het kind leidt tot zelfstandige, kritische denkers met een goed ontwikkeld gevoel voor verantwoordelijkheid voor zichzelf en de samenleving. Het benadrukt ook de rol van de stamgroepleider als begeleider en facilitator van dit proces, eerder dan als de alwetende bron van kennis.

TAAL- EN REKENONDERWIJS GEÏNTEGREERD MET WERELDORIËNTATIE

Wereldoriëntatie bereidt kinderen voor op goed functioneren in de samenleving en vormt daarom het hart van ons onderwijs. Bij wereldoriëntatie werkt de hele stamgroep aan een thema waarover de groep meer wil weten. Zoals beschreven helpt wereldoriëntatie kinderen om zich breed te ontwikkelen en biedt het ruimte voor eigen inbreng en initiatief. Het is een manier om de wereld te verkennen en te begrijpen, en om kennis en vaardigheden op te doen die nodig zijn voor de toekomst.

Taal en rekenen zijn geen losse vakken, maar middelen om de wereld te begrijpen en te communiceren. Wereldoriëntatie biedt de mogelijkheid om taal en rekenen te verbinden met andere leergebieden. Kinderen leren zo in betekenisvolle en authentieke contexten. Dit maakt het leren van taal en rekenen relevanter en leuker voor de kinderen. Doelgericht werken helpt om deze integratie inhoud te geven (Velthausz, Winters, 2014). Voor alle (sub) domeinen ontwikkelen we daarom kwaliteitskaarten die ons ondersteunen bij het doelgericht werken.

Kwaliteitskaarten

In de kwaliteitskaarten staan per domein de leerdoelen, didactiek, terminologie en werkvormen. Dat geeft zicht op het totale curriculum. De kwaliteitskaarten zijn een leidraad bij het doelgericht inhoud- en vormgeven van ons onderwijs en helpen de stamgroepleider om de ontwikkeling van de kinderen in de gaten te houden. Afspraken over de kwaliteitskaart zorgen voor eenduidigheid en continuïteit van ons onderwijs.

De kwaliteitskaart heeft ook een administratieve functie. Op de kaart kun je aangeven of je groep een bepaald leerdoel heeft behaald. De kwaliteitskaart is bij de overdracht aan het eind van het schooljaar een hulpmiddel om de groep in beeld te brengen. De kwaliteitskaarten zijn een belangrijk middel om de kwaliteit van ons onderwijs te waarborgen.

Levend taalonderwijs en wereldoriëntatie

Taal vormt een essentieel onderdeel van ons onderwijs, omdat taal cruciaal is voor het denken en leren van kinderen. We spreken van 'levend taalonderwijs' op het moment dat er samenhang is tussen de drie taaldomeinen: schrijven, lezen en mondelinge taalvaardigheid. Woordenschat, genrekennis en taalbegrippen, de zogenoemde 'verbinders', zorgen ervoor dat kinderen een transfer tussen deze taaldomeinen gaan herkennen en maken.

Samenhang in de taaldomeinen bieden we aan bij wereldoriëntatie. Denk aan het maken van een taaltekening over het thema *Sinterklaas* in de onderbouw, waarbij kinderen na een vertelkring een tekening maken en de stamgroepleider de woorden van het kind bij

de tekening schrijft. Of misschien schrijft of stempelt het kind de woorden er zelf al wel bij. Een ander voorbeeld is het voordragen van een zelfgeschreven dagboekverhaal over de Tweede Wereldoorlog in de bovenbouw. De integratie van taal en wereldoriëntatie zorgt ervoor dat de leerdoelen aan de actualiteit worden gekoppeld. Dit maakt taal betekenisvol voor de kinderen. Kinderen verbreden, verdiepen en verankeren zo bij wereldoriëntatie het geleerde. Taal in de vorm van 'levend onderwijs' is daarmee niet alleen zinvoller, maar ook leuker; je schrijft immers om gelezen en spreekt om gehoord te worden (Jansen, Groos, 2022). Hoe de domeinen en subdomeinen zich tot elkaar verhouden en welke onderdelen integraal, dan wel door middel van directe instructie worden verzorgd, wordt nader beschreven in het visiestuk 'Levend taalonderwijs' (Jansen, Groos, 2022).

Kinderen met een ondersteuningsvraag op het gebied van taal

Het schoolondersteuningsprofiel beschrijft welke voorzieningen we treffen voor de begeleiding van kinderen die extra ondersteuning behoeven (Schoolondersteuningsprofiel Jenaplanbasisschool de Peppels en de Canadas 2023-2027). In eerste instantie gaat het om een stevige basis: het voeren van helder beleid op het gebied van ondersteuning en het realiseren van een veilig pedagogisch klimaat. Daarnaast volgt een preventieve aanpak in de groep (ondersteuningsniveau 1), waarbij de ontwikkeling van de kinderen continu wordt gemonitord, we ons onderwijs afstemmen op verschillen in ontwikkeling tussen kinderen en we constructief samenwerken met ouders en kinderen.

Ook is er lichte ondersteuning in de groep (ondersteuningsniveau 2) en speciale zorg in samenwerking met de intern begeleider (ondersteuningsniveau 3) wanneer we extra behoeften op het gebied van onderwijs, opvoeden of opgroeien signaleren. We bieden dan verschillende mogelijkheden om kinderen te helpen, zoals het aanbieden van een eigen leerlijn of het aanpassen van het programma, het afstemmen van de instructie en verwerking op de behoefte van het kind en het aanpassen van leer- en hulpmiddelen, zoals extra oefening of uitdaging via digitale programma's.

Wanneer de school handelingsverlegen is en tegen grenzen aanloopt bij het geven van ondersteuning, wordt externe hulp ingezet (ondersteuningsniveau 4). Op het moment dat de school geen juist onderwijsarrangement kan aanbieden, wordt er verwezen naar passend onderwijs met specialistische hulp (ondersteuningsniveau 5). In het zorgplan van de school wordt dieper ingegaan op de inhoud, verantwoordelijkheid, communicatie en verslaglegging van de verschillende ondersteuningsniveaus.

Er vindt in de onderbouw een warme overdracht plaats met de peuterspeelzaal voor kinderen met een ondersteuningsvraag. Kinderen die op de peuterspeelzaal VVE hebben gehad, worden in groep 1 en 2 meegenomen in de extra begeleiding gericht op

de taalontwikkeling. Kinderen die extra begeleiding krijgen aan het eind van de onderbouw op het gebied van beginnende geletterdheid starten ook in groep 3 met extra begeleiding binnen en buiten de groep. Na ieder toetsmoment wordt er per kind bekeken of het vooruit gaat. Extra ondersteuning wordt zoveel mogelijk tijdens de lessen opgepakt.

Rekenen en wereldoriëntatie

Het rekenonderwijs in de onderbouw wordt vrijwel altijd gekoppeld aan het huidige thema. Kinderen maken zich de rekendoelen eigen in een betekenisvolle context. Denk aan het rekenen met pepernoten in de Sinterklaastijd of het bouwen van een stoomboot met blokken. Vanaf groep 3 rekenen we vanuit een methode. In groep 3 maken we gebruik van de methode Pluspunt en de kinderen rekenen in een werkboek. Vanaf groep 4 maken we gebruik van het digitale onderwijsplatform Snappet.

In 2021 is er aan de hand van een vragenlijst geanalyseerd hoe de stamgroepleiders van de midden- en bovenbouw, die werken met Snappet voor het rekenonderwijs, aankijken tegen deze methode. Uit de vragenlijst bleek dat de stamgroepleiders over het algemeen tevreden zijn over Snappet, maar dat ze ook behoefte hebben aan 'meer variatie', 'functioneel rekenonderwijs gekoppeld aan het thema', 'meer praktijkervaringen' en 'realistischer rekenonderwijs'.

Net als bij het taalonderwijs is er dus ook voor ons rekenonderwijs een verlangen naar levend onderwijs dat voor de kinderen betekenisvol en functioneel is. Om een volgende stap te zetten in ons Jenaplanonderwijs, wordt er daarom ook een analyse gemaakt van ons rekenonderwijs door referentieniveaus, eindtermen en methoden met elkaar te vergelijken. De verwachting is dat dit in schooljaar 2024-2025 is uitgewerkt, het schooljaar erop geïmplementeerd wordt en vanaf 2026 geborgd zal zijn.

We starten wederom met het inzichtelijk maken van de rekendoelen door het opstellen van een doorgaande leerlijn. De komende jaren zullen we onderzoeken welke kant we op willen met ons rekenonderwijs. Vragen die we onszelf daarbij kunnen stellen zijn: Wat is goed rekenonderwijs voor ons? Hoe willen we het rekenen in de niveau- of stamgroep organiseren? Hoe kunnen we de doelen voor rekenen integreren met wereldoriëntatie? Hoe zorgen we voor een goede balans tussen digitaal en schriftelijk onderwijs?

LEREN IN STAMGROEPEN EN NIVEAUGROEPEN

Kinderen leren op verschillende manieren en in verschillende organisatievormen. Die variatie zorgt voor afwisseling, werkt motiverend en helpt om aan te sluiten bij de leerbehoeften van de kinderen. Vanuit de Jenaplanvisie staat de stamgroep centraal, maar we werken soms ook in niveaugroepen. Hieronder lichten we dat toe.

Stamgroepen

Bij ons op school zitten de kinderen in stamgroepen, waarin 2 of 3 leeftijdsgroepen en kinderen van verschillende niveaus bij elkaar zitten. Zij vormen de thuisbasis voor de kinderen. De stamgroepen hebben diernamen. Dit versterkt de identiteit van een groep.

In de stamgroep zitten de kinderen heterogeen in tafelgroepjes. Op deze wijze stimuleren we op een zo natuurlijk mogelijke manier het samenwerken. We weten uit onderzoek dat leren een sociaal proces is. Kinderen leren hiervan, zowel op cognitief gebied, maar zeker ook op sociaal-emotioneel gebied: ze leren hulp te geven en te ontvangen. Ieder jaar vervullen ze een andere rol en ontwikkelen op die manier vaardigheden die daarbij passen. We streven ernaar om zoveel mogelijk in de stamgroep te leren en te werken.

Om de verbinding in de stamgroep te versterken hebben we aan het begin van het jaar een werkweek met een specifiek programma en thema gericht op samenwerken en het creëren van een goed leer- en leefklimaat in de nieuw samengestelde stamgroep. Het vormen van een goede, veilige sfeer in de stamgroep is essentieel voor het onderwijs. Kinderen moeten zich sociaal-emotioneel veilig en prettig voelen, willen ze echt kunnen groeien. Daarnaast is de band tussen stamgroepleider en ouders ook belangrijk. Zo zorg je samen voor het welbevinden van de kinderen. Vanuit deze veilige basis kunnen we de focus verleggen naar het leren.

In de stamgroepen werken we, zoals eerder beschreven, door middel van verschillende thema's aan alle vakgebieden. Daarnaast hebben we in de stamgroep verwerkingstijd voor de verschillende kernvakken. Kinderen werken dan aan eigen leerdoelen.

Niveaugroepen

In de niveaugroep werken en leren kinderen die op een bepaald domein op hetzelfde niveau zitten. In sommige situaties en bij enkele domeinen is het goed voor de ontwikkeling van de kinderen dat ze bij kinderen van gelijk niveau zitten en werken. Vooral bij taal en rekenen speelt dit. Door de instructie doelgericht op het niveau van een niveaugroep af te stemmen, komen de leerresultaten helder in beeld. We kiezen voor doelgericht werken en gebruiken bewust het expliciete directe instructie model (EDI), waarin de leerkracht modelleert,

controleert op begrip en dicht bij de kinderen is als ze de nieuwe kennis en vaardigheden inoefenen. Het automatiseren kan in de niveaugroep of stamgroep gebeuren.

Een leerkracht zal pas verder gaan naar een volgend doel, als ten minste 80% van de kinderen het doel behaald heeft. De leerkracht zal er bovendien voor zorgen dat voor die 20% een apart traject beschikbaar is, zodat zij het doel ook gaan beheersen. Voor referentieniveau 1F van taal en rekenen willen we immers dat alle kinderen dat halen voor ze de school verlaten. Voor referentieniveau 2F/1S is het streven dat 65% van de kinderen dat niveau halen.

We streven ernaar dat de stamgroepleiders bewust kiezen tussen leren en werken in de stamgroep en niveaugroep. Dit kan afhankelijk zijn van het domein waaraan gewerkt wordt (taal, rekenen, wereldoriëntatie), maar ook van de bouw of de specifieke stamgroep.

ONDERSTEUNINGSBEHOEFTE

Bij ons op school streven we ernaar om alle kinderen de juiste ondersteuning te bieden, zodat zij zich zo optimaal mogelijk kunnen ontwikkelen.

Intern begeleider

De intern begeleiders spelen een cruciale rol als het gaat om ondersteuning. Ze zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs voor alle leerlingen. Ze zorgen dat de resultaten op niveau blijven en bespreken met het MT welke beleidsmaatregelen nodig zijn. Ze zijn een aanspreekpunt voor ouders, stamgroepleiders en externen. In die rol hebben ze volop aandacht voor de kinderen die extra ondersteuning nodig hebben.

Ondersteuning in de verschillende bouwen

In de onderbouw maken we gebruik van ontwikkelingsmateriaal en concreet materiaal dat aansluit bij de thema's die we behandelen. Op deze manier kunnen de kinderen op een speelse manier hun doelen behalen. Daarnaast bieden we in de kleine kring de mogelijkheid om doelen in kleinere stappen aan te bieden of herhaling te bieden.

Voor de midden- en bovenbouw is er de mogelijkheid om voor verschillende vakken een compacte route te volgen, waarbij we daarnaast verrijkende en verdiepende stof aanbieden. Ons begaafdheidsonderwijs is gericht op het ontwikkelen van begaafdheid bij kinderen in plaats van het signaleren en bevestigen ervan. Kinderen die op een specifiek gebied extra uitgedaagd moeten worden, krijgen die mogelijkheid. Dat kan door verkorte instructie,

versnellen van de leerstof of we maken gebruik van ICT-mogelijkheden om tegemoet te komen aan de extra behoefte van het kind.

Specialisten

Een van onze collega's is gespecialiseerd in hoogbegaafdheid en heeft tijd om het kind uitdagingen aan te reiken die passend zijn. Daarnaast is er ook de optie om een (deels) aangepast individueel programma te volgen. Op deze manier zorgen we ervoor dat ieder kind op zijn of haar eigen niveau wordt uitgedaagd binnen dezelfde werkvormen. De begaafdheidsgids coacht daarnaast stamgroepleiders om hoogbegaafdheid bij kinderen te herkennen en er adequaat uitdaging aan te bieden.

Positief gedrag van kinderen stimuleren zit in de genen van ons Jenaplanonderwijs. Goed zicht op het groepsproces is hierin erg belangrijk. Dit voltrekt zich via verschillende fases. Het herkennen van deze fases kan helpen bij het inzetten van de juiste interventies. Op deze manier kun je tijdig de groep bijsturen of verder helpen. Dit is niet altijd gemakkelijk. Binnen onze school heeft de gedragsspecialist een belangrijke rol in het ondersteunen van de stamgroepleiders bij het vormgeven van het groepsproces. De gedragsspecialist kan (preventief) worden ingezet bij het bevorderen van een positief en veilig leerklimaat in de groep en in de school. Ook kan zij collega's coachen en adviseren over hoe zij om kunnen gaan met opvallend, moeilijk of zorgwekkend gedrag van individuele kinderen of van de hele groep. De gedragsspecialist kan op verschillende manieren worden ingezet, afhankelijk van de behoefte van de stamgroepleider en de situatie in de groep. Enkele voorbeelden zijn: intervisie; groepsovername zodat de stamgroepleider tijd heeft voor een gesprek met een kind; het aanreiken van materialen, activiteiten en literatuur; videobegeleiding en observatie.

Externen

In het schoolondersteuningsprofiel staat aanvullend omschreven welke ondersteuning de school kan bieden en waar de school samenwerkt met het Samenwerkingsverband Stroomland. Belangrijke punten hieruit zijn dat er op school een stevige basis wordt gelegd voor de begeleiding en ondersteuning van kinderen.

Daarnaast zorgt de school voor een preventieve aanpak in de groep, waarbij lichte interventies mogelijk zijn (zie ook 'kinderen met een ondersteuningsvraag op het gebied van taal'). Vaak worden die door de school zelf uitgevoerd. Bij complexere interventies werken we samen met Stroomland en indien nodig met andere externen, zoals CJG of de gemeente.

VEILIGHEID

Op onze Jenaplanschool staat een veilige leer- en leefomgeving centraal. We streven ernaar dat ieder kind zich op school veilig en geborgen voelt, zodat het zich optimaal kan ontwikkelen. Onder veiligheid verstaan we niet alleen de fysieke veiligheid, maar ook emotioneel en sociaal welzijn.

Een respectvol schoolklimaat

Bij ons op school mag ieder kind zijn wie het is en worden alle talenten en ideeën gewaardeerd en ontwikkeld. We geloven in de kracht van diversiteit en moedigen kinderen aan om zichzelf te zijn, ongeacht hun achtergrond, uiterlijk of persoonlijkheid. Dit geldt ook voor de collega's. We werken met interne en externe vertrouwenspersonen bij wie eenieder terecht kan indien nodig. In de stamgroepen bespreken we dit aan de hand van de gouden regels, die voor iedereen op school gelden. Deze regels vormen de basis van ons respectvolle schoolklimaat. Binnen de stamgroepen worden de zogeheten zilveren regels opgesteld. Hierin beschrijven de kinderen samen wat zij, naast de gouden regels, belangrijk vinden binnen hun eigen stamgroep.

Onze school hanteert de Jenaplanslogan 'een school waar je leert samenleven.' Dit betekent dat we actief werken aan het creëren van een positieve en respectvolle sfeer waarin kinderen leren omgaan met elkaar en met verschillende situaties. We stimuleren de ontwikkeling van sociale vaardigheden door middel van stamgroepen, vieringen, kindercommissie, kring-, kind- en driehoeksgesprekken met stamgroepleider, ouder en kind. Deze gesprekken worden als waardevol ervaren, omdat ze bijdragen aan het begrip en de verbondenheid tussen alle betrokkenen.

Naast het creëren van een emotioneel veilige omgeving, besteden we ook aandacht aan fysieke veiligheid. We zorgen voor een goed onderhouden schoolgebouw en speelplein en hanteren duidelijke regels en afspraken om ongelukken te voorkomen. Daarnaast hebben we protocollen en procedures voor noodsituaties, zodat we snel en adequaat kunnen handelen indien nodig.

Veiligheid waarborgen

Om de veiligheid op school te waarborgen, werken we nauw samen met ouders en andere betrokkenen. We moedigen open communicatie aan en staan altijd klaar om vragen, zorgen of incidenten te bespreken. Eén dag in de week is er een collega van het CJG bij ons in het gebouw aanwezig, waarbij ouders en stamgroepleiders terecht kunnen met vragen. Samen zorgen we ervoor dat onze school een veilige en vertrouwde plek is voor iedereen.

Het waarborgen van veiligheid is een continu proces waar we als school voortdurend aan werken. We evalueren regelmatig onze aanpak en passen deze zo nodig aan om ervoor te zorgen dat onze school een veilige en inclusieve omgeving blijft, waarin we samen kunnen groeien en leren.

BURGERSCHAP

In de wetgeving wordt gewezen op kennis van de democratie en rechtstaat alsmede de grondrechten. Ook wordt gewezen op het inzicht in de werking van en respect voor de achterliggende basiswaarden, zoals vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. Ten slotte moet school als oefenplaats fungeren om deze vaardigheden te ontwikkelen.

Visie op burgerschap

Op onze school hechten we veel waarde aan de werking van en respect voor vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit en het ontwikkelen van sociale en maatschappelijke competenties. Voor kinderen tussen de 4 en 12 jaar wordt zo de basis gelegd om te functioneren in de huidige samenleving. Daarmee ligt voor ons de kern bij het sociale en morele burgerschap, waarbij we het politiek-democratische burgerschap niet tekort willen doen.

In het Kleine Jenaplan staat over het opvoedingsdoel van de school dat het moet leiden tot mensen die initiatief nemen, bekwaam zijn (...) vriendelijk, beminnelijk, scrupuleus, hulpvaardig (...) eerlijk en onbaatzuchtig (...) en die bereid zijn meer te doen dan anderen, voor die anderen, zonder daar ophef over te maken. Die opvoeding is verbonden aan de vrije mens, die als deel van de maatschappelijke, politieke en geestelijke samenleving kan functioneren als 'mens van de polis'. Burgerschap zit daarmee in de genen van het Jenaplanonderwijs.

Burgerschap in ons curriculum

In onze school werken we met stamgroepen van meerdere leerjaren. Zo leren kinderen om met kinderen van andere leeftijden en met andere kwaliteiten, samen te werken en samen te leven. Gedurende hun jaren in een stamgroep veranderen ze van rol (jongste-middelste-oudste), waaraan ook andere taken gekoppeld zijn, bijvoorbeeld in hoe ze elkaar als peers helpen.

In de basisactiviteiten van het Jenaplan (spel, gesprek, werk en viering) wordt onze visie inhoud- en vormgegeven. Al deze activiteiten vragen om competenties, zoals samenwerking, taken uitvoeren (voor en/of met anderen), zaken op een respectvolle manier met elkaar bespreken en elkaar ondersteunen en aandacht hebben voor anderen.

In school vertalen we de basiswaarden die horen bij burgerschap naar kindniveau. Dat doen we bijvoorbeeld in onze kringgesprekken waarmee we de dag in de stamgroep starten. In die kringgesprekken is de inbreng van de kinderen gelijkwaardig aan die van de stamgroepleider en er worden afspraken gemaakt over hoe er met elkaar wordt omgegaan, welke werkafspraken er in de stamgroep gelden, maar er worden ook problemen besproken en met elkaar opgelost. Dat gebeurt in een democratisch proces, waarin sprake is van gedeelde verantwoordelijkheid, gedeelde macht en van gelijkwaardige inspraak.

Door de persoonlijke inbreng van individuele kinderen, krijgen kinderen ook de kans om zich in vrijheid te uiten en hun persoonlijke identiteit te laten ontwikkelen. Het is voor ons een gegeven dat elk kind ertoe doet, wie of wat je ook bent. We stimuleren solidariteit waarin we kinderen leren omgaan met verschillende meningen/perspectieven, benaderingen en oplossingen en we dagen ze uit om die perspectieven, benaderingen en oplossingen te wegen om dan met elkaar tot een gezamenlijk standpunt/oplossing te komen. Zo worden, zoals eerder genoemd, naast de algemeen geldende gouden regels ten aanzien van gedrag op school ook in iedere groep zilveren regels opgesteld. Deze worden door de stamgroep opgesteld en voorzien van handtekeningen van alle deelnemers in de groep inclusief de stamgroepleiders. Dit is zo verankerd in de cultuur van de school, dat ze voor kinderen en personeel als normaal worden ervaren. Door overleg en met onderling respect worden taken opgepakt en verdeeld, problemen opgelost, etc. Een jaarlijks terugkerend voorbeeld is het stamgroepbudget. Elke stamgroep krijgt een bedrag dat ze volledig naar eigen inzicht mogen besteden. In onderling overleg bepalen de kinderen in de stamgroep hoe het geld wordt besteed.

Buiten de stamgroep kennen we de kindercommissie, waarin kinderen vanuit elke stamgroep (vanaf groep 5) een vertegenwoordiger sturen. Die vertegenwoordiger wordt democratisch gekozen door de stamgroep. De kindercommissie spreekt meerdere malen per jaar met leden van het MT en draagt daarbij punten aan die zij van belang acht (onderwerpen gaan van onderwijsinhoudelijk naar gebouw/schoolplein tot omgeving, verkeerssituatie, hondenpoep, zwerfafval). Het MT pakt deze punten op en probeert er, in samenspraak met de kindercommissie, inhoud en vorm aan te geven.

De school in de maatschappij

Vanuit onze visie is de school onderdeel van de samenleving. Dat betekent dat we als school deel willen uitmaken van de buurt en maatschappelijk betrokken willen zijn. Daarom heeft de school regelmatig contact met de bewoners in de buurt. Ze worden uitgenodigd om af en toe op school te komen om koffie/thee te drinken met een aantal kinderen. Ook gaan kinderen, tijdens bijvoorbeeld keuzecursussen, bij de oudere flatbewoners op bezoek of

gaan met hen een spelletje spelen. Tijdens feestdagen krijgen de buurtbewoners een zelf gemaakt kaartje van de kinderen in de bus.

Leerdoelen

Onze visie en de vertaling daarvan in de praktijk laat zien dat we vooral werken aan de attitude van de kinderen. Attitude laat zich lastig 'vangen' in doelen, maar laat zich wel vertalen in gedrag. Kinderen leren:

- om met elkaar samen te werken.
- om elkaar op een respectvolle manier (aan) te spreken.
- om de mening van een ander te respecteren door te laten zien dat er meerdere perspectieven kunnen zijn.
- om verantwoording te nemen en af te leggen voor hun eigen gedrag.
- om gedeelde verantwoording te nemen en af te leggen voor het gedrag van de groep.
- elkaar te ondersteunen door gepaste hulp aan te bieden indien daar behoefte aan is.
- om gezamenlijk problemen te bespreken en in consensus tot een oplossing te komen.

Monitoren

Het monitoren van burgerschap is een continu proces, dat zich dagelijks in elke stamgroep manifesteert. Het is aan de stamgroepleider om, samen met de kinderen, te zorgen voor een goed leer- en leefklimaat. Indien kinderen moeite hebben om het gewenste gedrag te laten zien, zal de stamgroepleider dat op een gepast moment bespreekbaar maken. Bovendien wordt in teamoverleg tussen stamgroepleiders en in het leerlingvolgsysteem het functioneren van elk kind beschreven. Daarmee wordt ook vastgelegd hoe een kind zich ontwikkelt op dit gebied en is er een warme overdracht van bouw/stamgroep naar bouw/stamgroep.

HOOFDSTUK 3

Personeelsbeleid

INLEIDING

Een van de grootste kwaliteiten van onze school is ons team. We hebben een betrokken team. We zijn niet alleen betrokken op ons onderwijs en onze kinderen, maar ook betrokken op elkaar en op de school (als organisatie). Dat laatste blijkt bijvoorbeeld uit het tevredenheidsonderzoek onder collega's in 2022: maar liefst 77% van de collega's geven aan dat ze onze school willen promoten (benchmark = 39%). Ook uit andere onderdelen van dat onderzoek blijkt hoe betrokken we zijn, zoals de 9,5, 9,4 9,3, 9,1, 8,9 voor respectievelijk gedrag van MT, onderwijs, veilig voelen, collegialiteit en sfeer. Daar zijn we trots op en dat willen we handhaven.

Om dat te doen, is goed personeelsbeleid belangrijk. We streven naar goed gekwalificeerde collega's, die tevreden zijn en zonder (te grote) werkdruk hun werk kunnen doen. Dat is ook een goede garantie voor kwaliteit van onderwijs. We doen dat door bewust te kiezen voor een royale formatie ten opzichte van het leerlingaantal en de financiering vanuit de overheid. Verder blijven we ons uiterste best doen om bevoegde stamgroepleiders of onderwijsassistenten te benoemen. Indien nodig stimuleren en helpen we interne collega's om extra bevoegdheden te halen. Tot dit moment heeft de school alleen bevoegd personeel in dienst.

Professionalisering en scholing

We vinden het belangrijk om collega's vast te houden en mogelijkheden te geven zich door te ontwikkelen. Professionalisering en scholing is daarvoor belangrijk. Die scholing bestaat uit zowel teamscholing als individuele scholing. Het is ook altijd mogelijk dat collega's een individueel coachingstraject krijgen (bv. jobcoaching) of tijdelijke faciliteiten krijgen om hun functioneren te verbeteren. Die scholing helpt ook om de kwaliteit van de school te verbeteren. Individuele scholing helpt om expertise in de school te krijgen. Collectieve scholing helpt bij het nastreven van onze ambities en het verbeteren van de resultaten of de pedagogische cultuur. Collega's krijgen de mogelijkheid om zich te ontwikkelen tot 'gids', zoals taalgids, rekengids, gedragsgids, etc. In elk jaargesprek wordt besproken welke stappen/scholing/ontwikkeling het personeelslid voor zich ziet en hoe de school/directeur daarin kan ondersteunen.

Autonomie en inspraak

Omdat we een éénpitter zijn, zijn de lijntjes kort. Dat betekent dat de collega's autonomie en inspraak hebben over hoe ze het pedagogisch-didactisch handelen inhoud- en vormgeven, zolang dat binnen het kader van de cultuur en het meerjarenbeleid van de school past. Dat impliceert dat het moet passen bij onze kernwaarden (betrokken, verantwoordelijk,

zinzzoekend en sociaal) en binnen de inhoudelijke koers en ambities die we hebben afgesproken.

Het team als stamgroep

De cultuur die we nastreven is die van een goed samenwerkende en functionerende stamgroep, waardoor er in de school een positief leer-, werk- en leefklimaat is. Die stamgroep omvat alle personeelsleden van ons hele team. In zo'n stamgroep zien we gedrag dat bijdraagt aan het bereiken van de doelen en ambities van de hele stamgroep, gedrag dat bijdraagt aan het welbevinden van de collega zelf en dat leidt tot toename van het welbevinden van andere collega's. De literatuur noemt dat een professionele cultuur (Galenkamp, Schut, 2023). In zo'n goed samenwerkend en functionerend team als stamgroep respecteren en accepteren we elkaar, worden afspraken nagekomen en spreken we elkaar aan als dat nodig is. Uitgangspunt is dat we als mensen gelijkwaardig zijn, maar als professionals niet, omdat we andere rollen hebben in onze school. In het Jenaplanconcept wordt gesproken over de 'groepswet': een groep bestaat niet uit individuen tegenover/naast andere individuen, maar bestaat uit betrokken en verbonden mensen. De verantwoording wordt niet gelegd bij één lid, maar bij de gezamenlijke groep. Elk lid heeft daarin dan een gezamenlijke verantwoordelijkheid, maar ook een individuele verantwoordelijkheid om de groep optimaal te laten functioneren (Freudenthal, Van der Zanden, 1990).

Naast elementen van die goed functionerende stamgroep in onze school, is er soms sprake van een familiale cultuur en een eilandjescultuur (Galenkamp, Schut, 2023). In een familiale cultuur kan er sprake zijn van een 'natuurlijke' plek van (sommige) leden, zoals dat in een familie ook is. De eilandjescultuur kenmerkt zich doordat sommigen meer gericht zijn op een (onder)deel van de groep dan het geheel. Om verder naar een professionele cultuur te groeien is een zorgvuldig en stap-voor-stap proces nodig. Het beleid zal erop gericht zijn om hier samen aan te werken, samen over te spreken en individuele verantwoording te nemen voor een positief leer-, werk- en leefklimaat.

Gesprekken over en vertaling van de Jenaplanvisie

De Jenaplanvisie is breed gedragen en leidt tot gesprek tussen collega's en in bouwen over de vertaling naar de dagelijkse onderwijspraktijk. De directie probeert dat gesprek en die samenwerking te stimuleren, door collega's de ruimte te geven om mee te denken en mee te schrijven aan beleidsstukken (bottum-up). Soms nemen de collega's de leiding, soms neemt het MT de leiding, maar in alle gevallen is er sprake van feedback en kritische vrienden. In formele zin heeft het personeel invloed via de voorzitter van de MR, die bij elke bestuursvergadering aanwezig is en zo mee kan praten namens het personeel (en de ouders).

Het volledige team (directie, stamgroepleiders, ondersteuning) bestaat uit 29 vrouwen en 10 mannen (stand november 2023). We zijn blij dat we zes mannelijke stamgroepleiders hebben. De schoolleiding bestaat uit drie collega's, waarvan 1 vrouwelijk en 2 mannelijk.

HOOFDSTUK 4

Kwaliteitszorg

INLEIDING

Onze visie is al decennia geworteld in het Jenaplanconcept. Een centraal element uit dat gedachtegoed is dat het kind holistisch wordt benaderd: het kind is niet alleen een leerling die een hoeveelheid kennis, vaardigheden en attitude aangeleerd moet krijgen, maar is een mens met al zijn cognitieve, sociale, emotionele kwaliteiten en uitdagingen. Dat kind moet zich in een veilige omgeving kunnen ontwikkelen tot volwaardig deelnemer van de samenleving.

Jenaplanvisie als kwaliteitsmonitor

De belangrijkste kwaliteitsmonitoring is dus de Jenaplanvisie. Voortdurend zijn er intern gesprekken om te zorgen dat de holistische benadering van het kind centraal blijft staan. Ook in dit kader worden de ontwikkelingen van Levend Taalonderwijs onderschreven, omdat die een aantal kernelementen van het Jenaplanonderwijs raken, zoals werken in stamgroepen of niveaugroepen, losse cursussen (vakken) of geïntegreerd onderwijs, etc. Om de kwaliteit te garanderen hebben we gidsen, zoals taalgidsen, gedragsgidsen en vanaf 2024 ook rekengidsen. Zij stimuleren teambrede visieontwikkeling, zorgen voor zicht op het curriculum en bewaken intern de afspraken die gemaakt zijn. Bovendien brengen ze expertise in bij de interne gedachtewisseling hierover.

Analyses en interventies

De kwaliteit van ons onderwijs en de organisatie wordt systematisch en consistent gemonitord door de teamleden, de IB-ers en de directie. De directie spreekt meerdere malen per jaar met de IB-ers over de onderwijsresultaten. In gezamenlijke bijeenkomsten worden de resultaten van de methode-onafhankelijke toetsen geanalyseerd en worden doelen voor het volgende halfjaar geformuleerd. Daarnaast spreekt de directie met de IB-ers regelmatig over de leerresultaten van individuele kinderen of van uitdagingen die specifieke groepen bieden. Om de doelen te behalen bespreken directie en IB-ers welke interventies relevant zijn. Dat kunnen interventies zijn om de professionaliteit van stamgroepleiders te vergroten, zoals scholing of coaching, bijvoorbeeld op het gebied van instructie of extra aandacht voor activerende werkvormen/didactiek. Bij het hoofdstuk personeelsbeleid is al aangegeven dat er aandacht is voor scholing en professionalisering van het personeel.

Groepsresultaten

Sinds najaar 2022 komt er daarnaast meer aandacht voor de resultaten van de hele groep. Door scholing leggen de stamgroepleiders meer focus op de hele groep en hoe ze kunnen differentiëren, zonder dat de resultaten van de hele groep daaronder lijden. We hebben de ambitie uitgesproken dat de school op zowel 1F als 1S/2F niveau ten minste het landelijke gemiddelde haalt van vergelijkbare scholen. De school realiseert zich dat de resultaten op 1F

niveau goed op orde zijn, maar dat op 1S/2F niveau nog stappen gemaakt moeten worden met name voor rekenen. De school is er trots op dat lezen, wat landelijk vaak moeizaam verloopt, op onze school al jaren goed is.

Kwaliteitskaarten

De kwaliteit van het onderwijs wordt verder bewaakt door de kwaliteitskaarten die we ontwikkelen. Voor taalverzorging is die al succesvol in gebruik genomen. Voor schrijven gebeurt dat vanaf 2024-25. De doorontwikkeling van de kwaliteitskaarten is een belangrijk doel voor de komende jaren. Het is de bedoeling dat in 2026-2027 voor de kernvakken (taal, rekenen, burgerschap) en daarna voor wereldoriëntatie kwaliteitskaarten worden gebruikt. In het stuk over de integratie van taal/rekenen met wereldoriëntatie wordt inhoudelijk ingegaan op de functie en werking van de kwaliteitskaarten.

Ouderbijdrage en identiteit

We zijn ons aan het beraden op de omgang met de vrijwillige ouderbijdrage. Het blijkt dat steeds meer ouders die bijdrage niet betalen. We zien dat oplopen van circa 7% naar 15% (2023). Gezien het percentage gezinnen bij ons op school dat volgens de officiële cijfers in armoede leeft (21.9%) is de verwachting dat dit nog verder op zal lopen. We willen als school alle kinderen gelijke kansen geven en nemen dus bij alle activiteiten alle kinderen mee. De overweging is of we de ouderbijdrage volledig af zullen schaffen. Het bestuur zal hierover een standpunt innemen. Mocht dat gevolgen hebben voor het aantal activiteiten of de omvang van activiteiten, zal dat in overleg met de MR gedaan worden. De school heeft verder geen materiële of financiële bijdragen van derden.

Zoals gemeld is de identiteit van de school gebaseerd op het Jenaplanconcept. Het Jenaplanconcept als uitgangspunt is ook vastgelegd in de nieuwe statuten per 1 januari 2024. Bij die herziening van de statuten is ook de protestant-christelijke identiteit geschrapt en zijn we een algemeen bijzondere school geworden.

The page features a white background with several colorful circles in shades of orange, green, yellow, blue, pink, and purple scattered across the top and bottom. A horizontal rainbow-colored line is positioned below the main title.

HOOFDSTUK 5

Ambities

INLEIDING

Hieronder volgt een overzicht van de ambities die we als team hebben voor de komende vijf jaar. Een belangrijk criterium om ambities te selecteren was dat deze bij moeten dragen aan de kwaliteit van ons Jenaplanonderwijs en onze (school)organisatie, waarbij duidelijk is dat we daar nog stappen in te zetten hebben. De ambities zullen nu nog vaak vragen en uitdagingen oproepen. In de komende jaren zullen we er invulling aan moeten geven. Hier staan de ambities per onderwerp gerangschikt. In hoofdstuk 6, het beleidsplan, zijn ze in een tijdspad uitgezet.

ALGEMEEN

Thema voor de komende jaren is een heroriëntatie en versterking van ons Jenaplanonderwijs dat we verzorgen. We streven ernaar dat deze heroriëntatie ertoe gaat leiden dat over vijf jaar de school is uitgebouwd tot de beste school voor Jenaplanonderwijs die we naar eigen visie en maatstaven kunnen zijn en dat dit door derden (bv. inspectie of collegiale Jenaplanconsultatie) wordt herkend. Om dat te bereiken gaan we op een aantal punten de school versterken.

JENAPLANONDERWIJS

- Kinderen worden gestimuleerd om zich holistisch te ontwikkelen, dus sociaal, emotioneel, cognitief en motorisch, met gebruikmaking van de jenaplan essenties;
- Wereldoriëntatie vormt het hart van ons onderwijs: kernvakken en andere vakken zijn zoveel mogelijk inhoud- en vormgegeven vanuit de thema's van wereldoriëntatie;
- Leren wordt zoveel mogelijk in levensechte situaties en in onderlinge samenhang gedaan;
- Er wordt bij alle vakken doelgericht gewerkt aan de hand van een kwaliteitskaart;
- Destamgroepleiders zijn op de hoogte van de didactiek bij betekenisvol jenaplanonderwijs en kunnen bewust kiezen voor effectieve instructie of sociaal-constructivistische didactiek, en tussen leren en werken in de stamgroep of niveaugroep;
- Elk lid van het team handelt naar onze visie en kan die visie verantwoorden;

DE KERNAVAKKEN

- De resultaten voor taalverzorging, rekenen, lezen liggen op 97% voor referentieniveau 1F en op 65% voor referentieniveau 2F/1S;

TAAL

- Er is sprake van levend taalonderwijs, waarbij er samenhang is tussen de verschillende taaldomeinen;
- Kinderen schrijven om gelezen te worden en spreken om gehoord te worden;

REKENEN

- We hebben een duidelijke visie geformuleerd voor ons rekenonderwijs;
- Er is een kwaliteitskaart rekenen opgesteld en die wordt gebruikt;
- Het niveau van rekenen is in 2028 (fors) hoger dan in 2023 en voldoet aan ons ambitieniveau;

BURGERSCHAP

- Kernvak burgerschap blijft op hoog niveau;
- Er is een doorgaande lijn van groep 1 t/m 8, waarin vanuit eenzelfde visie gewerkt wordt aan de persoonsvorming van kinderen;

PERSONEELSBELEID EN KWALITEITSZORG

- Het personeel is verder geprofessionaliseerd;
- Collegiale coaching wordt gebruikt door (vrijwel) alle collega's;
- Er is sprake van een professionele cultuur, waarbij gedrag van collega's bijdraagt aan de doelen en ambities van de hele school, het eigen welbevinden en het welbevinden van anderen.

VERSTERKING VAN DE ORGANISATIE EN HET GEBOUW

- De administratieve processen zijn gedigitaliseerd;
- Het gebouw wordt optimaal ingericht en gebruikt voor Jenaplanonderwijs;

HOOFDSTUK 6

Strategisch Beleidsplan

INLEIDING

De ambities die in het schoolplan genoemd worden, kunnen niet allemaal tegelijk worden uitgevoerd. Hieronder volgt een overzicht, waarbij de ambities geprioriteerd zijn en in tijd zijn uitgezet. Belangrijk is dat de ambities stevig verankerd zijn in het denken en handelen van de teamleden en zo onlosmakelijk deel uit gaan maken van de (school)cultuur. Dat impliceert dat er rust, tijd en aandacht nodig is voor alle ambities en dat jaarlijks geëvalueerd wordt of de ambities behaald zijn, verankerd zijn of bijgesteld (versneld, vertraagd) moeten worden.

Dit overzicht is per schooljaar geordend. Ambities die in dat jaar centraal staan of waarmee dat jaar gestart wordt, staan in **blauw**. Ambities uit eerdere jaren worden in **grijs** herhaald.

SCHOOLJAAR 2023–2024

Jenaplanonderwijs

- Kinderen worden gestimuleerd om zich holistisch te ontwikkelen, dus sociaal, emotioneel, cognitief en motorisch, met gebruikmaking van de jenaplan essenties;
- De stamgroepleiders zijn op de hoogte van de didactiek bij betekenisvol jenaplanonderwijs en kunnen bewust kiezen voor effectieve instructie of sociaal-constructivistische didactiek, en tussen leren en werken in e stamgroep of niveaugroep;
- Elk lid van het team handelt naar onze visie en kan die visie verantwoorden;

De kernvakken

- De resultaten voor taalverzorging, lezen liggen op 97% voor referentieniveau 1F en op 59% voor referentieniveau 2F/1S;
- De resultaten voor rekenen liggen op 90% voor referentieniveau 1F en op 50% voor referentieniveau 2F/1S;

Taal

- Er is sprake van levend taalonderwijs, waarbij er samenhang is tussen de verschillende taaldomeinen;

Burgerschap

- Kernvak burgerschap blijft op hoog niveau;

Personeelsbeleid en Kwaliteitszorg

Versterking van de organisatie en het gebouw

-

SCHOOLJAAR 2024–2025

Jenaplanonderwijs

- Kinderen worden gestimuleerd om zich holistisch te ontwikkelen, dus sociaal, emotioneel, cognitief en motorisch, met gebruikmaking van de jenaplan essenties;
- De stamgroepleiders zijn op de hoogte van de didactiek bij betekenisvol jenaplanonderwijs en kunnen bewust kiezen voor effectieve instructie of sociaal-constructivistische didactiek, en tussen leren en werken in e stamgroep of niveaugroep;
- Elk lid van het team handelt naar onze visie en kan die visie verantwoorden;

De kernvakken

- De resultaten voor taalverzorging, lezen liggen op 97% voor referentieniveau 1F en op 62% voor referentieniveau 2F/1S;
- De resultaten voor rekenen liggen op 92% voor referentieniveau 1F en op 55% voor referentieniveau 2F/1S;

Taal

- Er is sprake van levend taalonderwijs, waarbij er samenhang is tussen de verschillende taaldomeinen;
- Kinderen schrijven om gelezen te worden en spreken om gehoord te worden;

Rekenen

- We hebben een duidelijke visie geformuleerd voor ons rekenonderwijs;
- Er is een kwaliteitskaart rekenen opgesteld en die wordt gebruikt;

Burgerschap

- Kernvak burgerschap blijft op hoog niveau;

Personeelsbeleid en Kwaliteitszorg

- Er wordt gewerkt aan een professionele cultuur, waarbij gedrag van collega's bijdraagt aan de doelen en ambities van de hele school, het eigen welbevinden en het welbevinden van anderen.

Versterking van de organisatie en het gebouw

- De administratieve processen worden gedigitaliseerd;
- Het gebouw wordt optimaal ingericht en gebruikt voor Jenaplanonderwijs (indien de verbouwing afgerond is);

SCHOOLJAAR 2025–2026

Jenaplanonderwijs

- Kinderen worden gestimuleerd om zich holistisch te ontwikkelen, dus sociaal, emotioneel, cognitief en motorisch, met gebruikmaking van de jenaplan essenties;
- De stamgroepleiders zijn op de hoogte van de didactiek bij betekenisvol jenaplanonderwijs en kunnen bewust kiezen voor effectieve instructie of sociaal-constructivistische didactiek, en tussen leren en werken in e stamgroep of niveaugroep;
- Elk lid van het team handelt naar onze visie en kan die visie verantwoorden;
- Wereldoriëntatie vormt het hart van ons onderwijs: kernvakken en andere vakken zijn zoveel mogelijk inhoud- en vormgegeven vanuit de thema's van wereldoriëntatie;

De kernvakken

- De resultaten voor taalverzorging, lezen liggen op 97% voor referentieniveau 1F en op 65% voor referentieniveau 2F/1S;
- De resultaten voor rekenen liggen op 94% voor referentieniveau 1F en op 59% voor referentieniveau 2F/1S;

Taal

- Er is sprake van levend taalonderwijs, waarbij er samenhang is tussen de verschillende taaldomeinen;
- Kinderen schrijven om gelezen te worden en spreken om gehoord te worden;

Rekenen

- We hebben een duidelijke visie geformuleerd voor ons rekenonderwijs;
- Er is een kwaliteitskaart rekenen opgesteld en die wordt gebruikt;

Burgerschap

- Kernvak burgerschap blijft op hoog niveau;

Personeelsbeleid en Kwaliteitszorg

- Het personeel is verder geprofessionaliseerd;
- Collegiale coaching wordt gebruikt door (vrijwel) alle collega's;
- Er wordt gewerkt aan een professionele cultuur, waarbij gedrag van collega's bijdraagt aan de doelen en ambities van de hele school, het eigen welbevinden en het welbevinden van anderen;

Versterking van de organisatie en het gebouw

- De administratieve processen worden gedigitaliseerd;
- Het gebouw wordt optimaal ingericht en gebruikt voor Jenaplanonderwijs;

SCHOOLJAAR 2026–2027

Jenaplanonderwijs

- Kinderen worden gestimuleerd om zich holistisch te ontwikkelen, dus sociaal, emotioneel, cognitief en motorisch, met gebruikmaking van de jenaplan essenties;
- Er wordt bij alle vakken doelgericht gewerkt aan de hand van een kwaliteitskaart;
- De stamgroepleiders zijn op de hoogte van de didactiek bij betekenisvol jenaplanonderwijs en kunnen bewust kiezen voor effectieve instructie of sociaal-constructivistische didactiek, en tussen leren en werken in e stamgroep of niveaugroep;
- Elk lid van het team handelt naar onze visie en kan die visie verantwoorden;
- Wereldoriëntatie vormt het hart van ons onderwijs: kernvakken en andere vakken zijn zoveel mogelijk inhoud- en vormgegeven vanuit de thema's van wereldoriëntatie;
- Er wordt bij alle vakken doelgericht gewerkt aan de hand van een kwaliteitskaart;
- Leren wordt zoveel mogelijk in levensechte situaties en in onderlinge samenhang gedaan;

De kernvakken

- De resultaten voor taalverzorging, lezen liggen op 97% voor referentieniveau 1F en op 65% voor referentieniveau 2F/1S;
- De resultaten voor rekenen liggen op 97% voor referentieniveau 1F en op 63% voor referentieniveau 2F/1S;

Taal

- Er is sprake van levend taalonderwijs, waarbij er samenhang is tussen de verschillende taaldomeinen;
- Kinderen schrijven om gelezen te worden en spreken om gehoord te worden;

Rekenen

- We hebben een duidelijke visie geformuleerd voor ons rekenonderwijs;
- Er is een kwaliteitskaart rekenen opgesteld en die wordt gebruikt;

Burgerschap

- Kernvak burgerschap blijft op hoog niveau;
- Er is een doorgaande lijn van groep 1 t/m 8, waarin vanuit eenzelfde visie gewerkt wordt aan de persoonsvorming van kinderen;

Personeelsbeleid en Kwaliteitszorg

- Het personeel is verder geprofessionaliseerd;
- Collegiale coaching wordt gebruikt door (vrijwel) alle collega's;
- Er is sprake van een professionele cultuur, waarbij gedrag van collega's bijdraagt aan de doelen en ambities van de hele school, het eigen welbevinden en het welbevinden van anderen;

Versterking van de organisatie en het gebouw

- De administratieve processen zijn gedigitaliseerd;
- Het gebouw wordt optimaal ingericht en gebruikt voor Jenaplanonderwijs;

SCHOOLJAAR 2027–2028

Jenaplanonderwijs

- Kinderen worden gestimuleerd om zich holistisch te ontwikkelen, dus sociaal, emotioneel, cognitief en motorisch, met gebruikmaking van de jenaplan essenties;
- De stamgroepleiders zijn op de hoogte van de didactiek bij betekenisvol jenaplanonderwijs en kunnen bewust kiezen voor effectieve instructie of sociaal-constructivistische didactiek, en tussen leren en werken in e stamgroep of niveaugroep;
- Elk lid van het team handelt naar onze visie en kan die visie verantwoorden;
- Wereldoriëntatie vormt het hart van ons onderwijs: kernvakken en andere vakken zijn zoveel mogelijk inhoud- en vormgegeven vanuit de thema's van wereldoriëntatie;
- Er wordt bij alle vakken doelgericht gewerkt aan de hand van een kwaliteitskaart;
- **Leren wordt zoveel mogelijk in levensechte situaties en in onderlinge samenhang gedaan;**

De kernvakken

- **De resultaten voor taalverzorging, rekenen, lezen liggen op 96% voor referentieniveau 1F en op 65% voor referentieniveau 2F/1S;**

Taal

- Er is sprake van levend taalonderwijs, waarbij er samenhang is tussen de verschillende taaldomeinen;
- Kinderen schrijven om gelezen te worden en spreken om gehoord te worden;

Rekenen

- We hebben een duidelijke visie geformuleerd voor ons rekenonderwijs;
- Er is een kwaliteitskaart rekenen opgesteld en die wordt gebruikt;
- **Het niveau van rekenen is in 2028 (fors) hoger dan in 2023 en voldoet aan ons ambitieniveau;**

Burgerschap

- Kernvak burgerschap blijft op hoog niveau;
- Er is een doorgaande lijn van groep 1 t/m 8, waarin vanuit eenzelfde visie gewerkt wordt aan de persoonsvorming van kinderen;

Personeelsbeleid en Kwaliteitszorg

- Het personeel is verder geprofessionaliseerd;
- Collegiale coaching wordt gebruikt door (vrijwel) alle collega's;
- Er is sprake van een professioneel cultuur, waarbij gedrag van collega's bijdraagt aan de doelen en ambities van de hele school, het eigen welbevinden en het welbevinden van anderen;

Versterking van de organisatie en het gebouw

- De administratieve processen zijn gedigitaliseerd;
- Het gebouw wordt optimaal ingericht en gebruikt voor Jenaplanonderwijs;

SCHOOLJAAR 2028–2029

- De heroriëntatie op ons Jenaplanonderwijs heeft ertoe geleid dat de school is uitgebouwd tot de beste school voor Jenaplanonderwijs die we naar eigen visie en maatstaven kunnen zijn en dat dit door derden (bv. inspectie of collegiale Jenaplanconsultatie) wordt herkend. Om dat te bereiken gaan we op een aantal punten de school versterken.

REFERENTIES

- Both, K. (1997), *Jenaplan 21. Een concept voor Jenaplanonderwijs*, Zutphen
- Donovan, M.S., Bransford J.D., (2005), *How students learn history, mathematics and science in the classroom, Introduction*, Washington.
- Freudenthal, S. Van der Zanden, H., (1990), hfdst. 2, De leiding van het onderwijs I, in Peter Petersen (1937), *Führungslehre des Unterrichts*, pp. 49-88.
- Galenkamp, H., Schut, J., 2023, *Handboek Professionele School. Focus op koers en gedrag*, Uitgeverij Pica.
- Havekes, H. (2015), *Knowing and Doing History: A conceptual framework and pedagogy for teaching historical thinking in the classroom*, Nijmegen.
- Jansen, C., Groos, K., (2022). *Visiedocument: Levend taalonderwijs op de Peppels en de Canadas*.
- Jenaplanschool De Peppels/De Canadas. Schoolondersteuningsprofiel 2023-2027.
- Klooster, E., Omloo, J., (2020), *Rust, vertrouwen en andere ervaren factoren*, Rotterdam.
- McKinsey & Compagny, (2020), *Een verstevigd fundament voor iedereen. Een onderzoek naar de doelmatigheid en toereikendheid, van het funderend onderwijs (primair en voortgezet)*
- Marzano, R.J., Miedema, W., (2012), *Leren in vijf dimensies*, Assen.
- Mensenkinderen, Tijdschrift voor en over Jenaplanonderwijs, (2022), *Verwondering, daarna pas nieuwsgierigheid*, nr. 176,
- Rosenshine, R., (2012), *Principle of Instructions. Research-Based Strategies That All Teachers should know*, American Educator.
- Velthausz, F., Winters, H., (2014), *Jenaplan, school waar je leert samenleven*, Zutphen.
- Smith, J. (2021), *The power of imagination: unlocking critical thinking, problem-solving skills, and emotional intelligence*. Educational psychology review 45, 221-236.